Kurdistan Region presidency Council of Ministers **Ministry of Finance** *General Directorate of Finance*		هەرێمی کوردستان سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران وەزارەتی دارایی بەڕێوەبەرایەتی گشتی دارایی ژمێرکاری/ دیراسات و لێکۆڵینەوە

ژمارە: ٩ / ١٤ / ١٢١١٦   ڕێکەوت: ١٠ / ٨ / ٢٠٠٩

ڕێنمایی دارایی ژمارە (٩)

بۆ / گشت وەزارەتەکان وفەرمانگەکانی نەبەستراو بە وەزارەت

ب/ ڕێنماییەکانی جێ بەجێ کردنی بوودجەی هەرێمی کوردستان بۆ ساڵی /٢٠٠٩

پاڵپشت بە ماددەی (٤٧) لە یاسای بوودجەی گشتی فیدراڵی ژمارە (٦) ی ساڵی /٢٠٠٩ و ماددەی بیست و چوارەم لە یاسای بوودجەی هەرێمی کوردستانی عیراق ژمارە (٩) ی ساڵی /٢٠٠٩ کە تیایدا دەسەڵاتی داوەتە وەزارەتمان بۆ دەرکردنی ڕێنمایی یەکانی تایبەت بە ڕوونکردنەوە و چۆنیەتی جێ بەجێ کردنی بوودجە ، و ئاماژە بە نووسراوی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران ژمارە /٢٠٤٩ لە ٢٠٠٩/٧/٢٢ بە مەبەستی ئاسانکاری حوکمەکانی یاسای ئاماژە پێکراو ئەم ڕێنماییە دەرکرا بۆ پەیڕەو کردن و جێ بەجێ کردنی ... لەگەڵ ڕێزدا .

بەشی یەکەم//

ڕێساکانی پێویست بۆ هەماهەنگی دەسەڵاتەکانی وەزارەتەکان و فەرمانگەکانی نەبەستراو بە وەزارەت لە بەکارهێنانی دابینکراوەکانی پاڵپشت کراو لە بوودجە .

ڕێبەری ژمێریاری بوودجە (پۆلێن کردنی بوودجە) پشت دەبەستێت بە پرنسیپی (شەفافیەت و گشتگیری و یەکگرتن) وەك لە یاسای کارگێری و داراییدا هاتووە ، بۆیە لایەنی جۆرایەتی (النوعية)لە خەرجییەکاندا دەست نیشان دەکات کە یەکە کارگێری یەکان و فەرمانگەکانی میری بۆی هەبێت مامەڵەی پێوە بکات ، بەڵام یاسای بوودجەی گشتی فیدراڵی بۆ ساڵی «٢٠٠٩» لایەنی چەندایەتی دارایی گشتی تەرخان کراو دەست نیشان دەکات واتە بڕیار لەسەر توانای خەرجی ، (تەرخانکراوی دارایی» ڕێگە دەدات بەو یەکانەی کە کاریان لە چوار چێوەی تەرخانکراوی ساڵی دارایی دایە و دام و دەزگاکانی میری پابەند ئەکات بە قەوارەی خەرجییەکان لە چوار چێوەی بوارەکانی خەرج کردن بۆ تەرخانکراوی پەسەند کراو لە بوودجە بنەمایەکی سەرەکی یە لە بنەماکانی پلانی دارایی تۆکمەو بەهێز لە دەوڵەتدا ، هەروەها ڕاگرتنی خەرج کردن دەبێتە هۆکارێك بۆ لە ئەستۆ گرتنی بوودجەی ساڵێکی دەست نیشان کراو بەو گۆژمانەی کە نەچۆتە بواری خەرج کردنەوە ، لەبەر ئەوە وە لەسەر تیشکی ئەو زانیاریانەی

گۆژمانەی کە نەچۆتە بواری خەرج کردنەوە ، لەبەر ئەوە وە لەسەر تیشکی ئەو زانیاریانەی کە ئاماژەمان پێ کرد پێویستە لەسەر وەزارەتەکان و ئەو لایەنانەی کە پەیوەست نین بە وەزارەتەوە ئەم بەیاناتە داراییانەی لە خوارەوە هاتووە پێشکەش بە وەزارەتی دارایی بکەن :-

١- تەرازووی پێداچوونەوە (میزان المراجعة):- تیایدا ئەو گۆژمانە دیاری دەکات کە لەلایەن دام و دەزگاکانی حکومەتی هەرێم وەرگیراوە لە وەزارەتی دارایی (فەرمانگەی ژمێرکاری) کە بریتیە لە دابینکراوەکانی بوودجە و هەروەها بە دیارخستنی جۆرەکانی خەرج کردن لەگەڵ راپۆرتێك تیایدا تاکەکانی خەرج کردن (مفردات النفقات) بە جۆر و تێچوو دیاری بکرێت بە شێوەیەك ئەم تەرازووە زۆر بە روونی و ئاشکرا ئەوە دەربخات کە کارگێری پێ ی هەڵساوە . لە ماوەی مانگی رابردوو جا سەبارەت بە خەرجییەکانی فیعلی و جۆرەکانی بێت یا خود داهاتەکان بە پێ ی سەرچاوەکانی وەرگرتنی و هەروەها پێویستی بە سیولەی نەختینەیی کە پلانی مانگی داهاتوو پێویستیەتی ، و ناردنی تەرازووی پێداچوونەوە لەگەڵ راپورتەکە بۆ وەزارەتی دارایی / فەرمانگەی ژمێرکاری بە مەرجێ لە ماوەی (١٠) رۆژ تێ پەرنەکات لە کۆتایی هەر مانگێك (و پێویستە وەزارەتی دارایی راپۆرتی دەوری هەر شەش مانگ جارێك لە بارەی باری دارایی هەرێم پێشکەش بە ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان - عیراق بکات) .

٢- بوودجەی نەختینەیی(الموازنة النقدية):- پابەندبوونی گشت فەرمانگەکان بە رێکخستنی بوودجەی نەختینەیی مانگانەی فیعلی بۆ خەرجییەکان و داهاتەکان کە ئەنجام دراوە لە ماوەی مانگێکدا و ئەم بوودجەیە ژمێریارییە نێوکارەکانیش (الحسابات الوسيطة) بگرێتەوە کە بریتی یە لە (پێشینەکان و بارمتەکان) و هەروەها بڕەکانی قەرزدەرەکان و قەرزارەکان (الدائنون و المدينون)و گشت مامەڵەکانی ژمێریاری کە پەیوەستە بە بواری دارایی و ژمێریاری یەوە و هەروەها باری دارایی (المركز المالي) راستەقینەی فەرمانگە و دیاری کردنی بڕی پێویست بۆ سیولەی نەختینەیی لە کاتی دیاریکراو بە مەرجێك بە راپۆرتێك پاڵپشتی لێ بکرێت و تیایدا جموجۆڵی ئەو حیساباتانە روون بکرێتەوە لە مانگی دیارکراو لەو لیستانەی کە لەلایەن وەزارەتی دارایی / فەرمانگەی ژمێرکاری پشتیوانی دەکرێت ، و پێویستە گشت وەزارەتەکان و لایەنە نەبەستراوەکان بە وەزارەت و پارێزگاکان و ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان پابەند بن پێوەی .

٣- أ - داهاتەکان //

١- دەبێ گشت داهاتەکان (بەخشینەکان و یارمەتی و باربووەکان و قەرزە جۆراوجۆرەکان) تۆمار بکرێت بە داهات لە ژمێریارییەکانی تایبەتمەند و ناشێت بەشێك لە خەرجییەکان یان هەمووی لە کۆی داهاتەکان دابەزێنرێت و ئەو بڕەی کە ماوەتەوە (الصافي) تۆمار بکرێت بە داهات ، بەڵکو دەبێ گشت داهاتەکان لە گشت سەرچاوەکانەوە بە داهات تۆمار بکرێت و لە حسابی جاری لە

ژمێریاری فەرمانگەی پەیوەندی دار دابنرێت کە [illegible]تەوە لەلایەن بانکی تایبەتمەندەوە و ناشێت دەستکاری بکرێت یان بە هیچ شێوەیەك بەشێکی لە خەزنەی فەرمانگە هەڵبگیرێت.

٢- پاڵپشت بە ماددەی نۆزدەهەم لە یاسای بوودجەی هەرێمی کوردستان ژمارە (٨) ی ساڵی /٢٠٠٩ ئەو بەڵێندەرانەی کە گرێ بەستی نوێیان لەگەڵدا دەکرێت بۆ جێ بەجێ کردنی پرۆژەکانی بوودجەی وەبەرهێنان یان بوودجەی پەرەپێدانی هەرێم و پارێزگاکان بۆ ساڵی /٢٠٠٩ لێ بووردن دەیانگرێتەوە لە هەموو جۆرە باج و ڕەسمێك بە ڕەسمی پووڵی داراییشەوە .

ب - بڕی پیتاکەکان (التبرعات) // تۆمارکردنی بڕی ئەو پیتاکانەی کە دەبەخشرێنە وەزارەتەکان و لایەنە نەبەستراوەکان بە وەزارەت لە دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی لەلایەن وەزارەتی دارایی بە داهاتی کۆتایی بۆ گەنجینەی میری و دەبێت وەزیری دارایی هەڵبستێت بە تەرخانکردنی هێندی ئەو پارەیەی کە وەردەگیرێت بۆ سەر بوودجەی لایەنی پەیوەندیدار لە وەزارەت یان لایەنی نە بەستراو بە وەزارەت بۆ خەرج کردنی بۆ ئەو مەبەستانەی کە بۆی بەخشراوە .

٤- ڕاپۆرتەکانی یەکگرتووی مانگانە // هەر وەزارەتێك یان لایەنی نەبەستراو بە وەزارەت یان پارێزگا هەڵدەستێت بە ئامادەکردنی ڕاپۆرتێکی یەکگرتووی مانگانە تایبەت بە چالاکی یەکانی بۆ ئەو کارانەی کە جێ بەجێ کراوە و ئەو کارو خزمەتگوزارییانەی کە پێ یان سپێردراوە و ڕێژەی قۆناغی جێ بەجێ کردنی وە ڕاپۆرتەکە دەبێت ڕوون و ئاشکرا بێت ڕاستی ودروستی و تەواوی کارەکان دەرخات بەبێ زیادە ڕەوی (مغالاة) بە مەبەستی ئاگاداربوون لە کاروباری وەزارەتەکان و دام و دەزگاکانی حکومەتی هەرێم و پارێزگاکان و چاودێری کردنی بوودجە و گەنجینە و هەروەها ئاگاداربوون و زانینی جۆرەکانی خەرج کردنی پارەی گشتی و مەبەستەکانی خەرج کردن .

٥- ژمێریارییە کۆتاییەکان // سەرۆکی فەرمانگەی یەکەی خەرج کردن ئەدرێت بە لێکۆڵینەوە بەپێ ی بنەما یاساییەکان و ڕێنماییەکانی کار پێکراو ، ئەگەر هاتوو دوابکەوێت لە پێشکەش کردنی ژمێریارییە کۆتاییەکانی ساڵی /٢٠٠٨ بۆ فەرمانگەکەی . دوای جێ بەجێ کردنی یاسای بوودجەی هەرێم بۆ ساڵی /٢٠٠٩ .

بەشی دووەم// ڕێنمایی جێ بەجێ کردنی بوودجەی ئاسایی ساڵی /٢٠٠٩ .

ماددەی - ١. داهاتەکان //

لەبەر گرنگی زۆری سیاسەتی دارایی بۆ بابەتی داهاتەکانی بوودجەی حکومەتی فیدراڵ و شێوازی وەرگرتنی لە هەرێمی کوردستان پێویستە گشت وەزارەتەکان و فەرمانگەکانی نەبەستراو بە وەزارەت و گشت پارێزگاکان بڕی پارەی پێویست دابین بکەن بۆ داپۆشینی خەرجییەکانی گشتی و هەروەها ئامادە کردنی ئەوەی پێویستە بۆ جێ بەجێ کردنی پلان و بەرنامەکان کە لە بوودجە دایە و ئەمەش پێویستی بە پەرەپێدانی ڕێگاکانی وەرگرتنی داهاتەکان دەبێت لەسەرجەم سەرچاوەکانی لە باجەکان و

رسووماتەکان و سزاکان و کرێ یەکانی خزمەتگوزاری بۆ کەسانی تر (للغیر) و داهاتەکانی تر بەپێ ی هاتوو لە یاسا و سیستەم و رێنماییەکان لەگەڵ جەخت کردنەوە لەسەر پێویستی زۆر بە بۆ بەدواداچوونی وەرگرتنی داهاتەکانی ناوبراو لە کاتی خۆی و یەك بە یەك و کەمتەرخەمی نەکردن و لێنەبوردن لە وەرگرتنی لەبەر هەر هۆیەك بووبێت و بۆیە پێویستە ووردبینی ولێکۆڵینەوە بکرێت بۆ ئەم مەبەستە وە بە پێچەوانە فەرمانبەری تایبەتمەند بەرپرسە لەهەر کەموکورپەك و ئەو زیانانەی کە دەگاتە گەنجینەی گشتی دەکەوێتە ئەستۆی و نابێت هیچ رسووماتێك یان باجێك یان غەرامەیەك وەربگیرێت لە هاووڵاتیان ئەگەر بەیاسا نەبێت و پێویستە گشت وەزارەتەکان و لایەنەکانی نەبەستراو بە وەزارەت و هەروەها پارێزگاکان کە داهاتە کۆکراوەکانیان دابنێن لە حیسابی جاری لە بەنکی پەیوەندیدارکە بۆ ئەو مەبەستە کراوەتەوە و هیچ برێك لەلای خۆیان لە خەزنە هەڵنەگرن .

مادەی - ٢ - خەرجیەکان .

أ- خەرج کردن لە تەرخانکراوی بوودجە لە حسابی (بەخشینەکان ، باربووەکان ، خەرجیەکانی پرۆژەکانی سەرمایەداری)لە بودجەی ساڵی/٢٠٠٩ ، تەنها پەیوەستە بە وەزارەتی دارایی وە وەزیری دارایی بۆی هەیە دەسەڵاتی خەرج کردن ببەخشێت بە وەزیرەکان و سەرۆکی لایەنەکانی نەبەستراو بە وەزارەت و پارێزگاکان بۆ خەرج کردن لەسەر بەشێك لە ئاستەکانی حساباتە سەرەکیەکانی ئاماژە بۆکراو .

ب - ئەم وەزارەتە جەخت دەکاتەوە لەسەر ئەوەی کە دەبێت فشار بخرێتە سەر خەرجیەکان و کەم بکرێتەوە و ئامانجی دام و دەزگاکانی حکومەت بۆ چرکردنەوەی تواناکان بێت بۆ ئاستی بنیاتنانەوەی ژێرخانی وەزارەتەکان و لایەنە نەبەستراوەکانی بە وەزارەت و پارێزگاکان و پەیرەوەی ووردی بوودجە بکرێت لە کاتی خەرج کردن و تەنها بۆ مەبەستی دابینکراو بێت .

ج - خەرج کردنی هاوکاری نەخۆشی و یارمەتیدانی فەرمانبەران تاکو بڕی (٣ ٠٠٠ ٠٠٠) سێ ملیۆن دینار لە دەسەڵاتی وەزیری داراییدایە .

مادەی - ٣ - رێساکانی گشتی

أ// دەسەڵاتی خەرج کردن لەسەر بڕگەکانی بوودجە بە بوونی پارەی تەرخانکراو :-

یەکەم // وەزیری پەیوەندیدار دەسەڵاتی هەیە بە خەرج کردنی گۆژمەیەك لە (٢٥٠) دوو سەد و پەنجا ملیۆن دینار زیاتر نەبێت بۆ هەر حاڵەتێك و بۆی هەیە دەسەڵات بداتە سەرۆکی فەرمانگەکانی سەر بە وەزارەت بۆ خەرج کردنی گوژمەیەك لە (١٠٠)سەد ملیۆن دینار زیاتر نەبێ .

دووەم// سەرۆکی فەرمانگەکانی نەبەستراو بە وەزارەت دەسەڵاتی خەرج کردنی گۆژمەیەکی هەیە لە (١٥٠) سەد پەنجا ملیۆن دینار زیاتر نەبێ بۆ هەر حاڵەتێك لەگەڵ ڕەچاوکردنی خۆ نەخستنە ناو هیچ پابەند بوونێك کە پشتیوانی تەرخانکراوی لە بوودجەدا نەبێت .

سێ یەم // بۆ خەرج کردنی ئەم برە پارانە ڕەچاوی ئەم خاڵانەی خوارەوە بکرێت :-

١ـ خەرج کردن بە پێ ی پشتیوانییەکانی پەسند کراو لە (بوودجەی ساڵانە) یان (تەواو کراو)دەبێت بۆ ئەو مەبەستانەی کە بۆی دیاری کراوە .

٢ـ پارەی تەرخانکراو لە بوودجە دەبێت بە پێ ی پلانی خەرج کردن بەکار بهێنرێت و وەزیری دارایی پەسندی بکات .

٣ـ پابەندبوون بە بری پارەی تەرخانکراو لە بوودجەدا و ناشێت هیچ خەرج کردن و گرێ بەستێك بکرێت کە زیاتر بێت لەو برەی کە دابین کراوە لە بوودجەدا یان نەبوونی دابین کراوی دارایی پێویست بۆ ئەم مەبەستە .

ب// دەسەڵاتی کرین// کرینی کاڵا و خزمەتگوزارییەکان لە کەرتی گشتی (کۆمپانیاکان و دەستەکانی گشتی) دەبێت ئەگەر نەیان توانی بەم کارە هەڵسن و داوای لێبوردنیان کرد (ئەوە بە حوکمی لێبوردن دەبێت ئەگەر هەڵنەسن بە ئامادە کردنی لە ماوەی حەوت ڕۆژ) و کرین لە کەرتی تایبەت ئەنجام دەدرێت و بە پێ ی ئەم دەسەڵاتانەی خوارەوە :-

١ـ هەتا بری (١٠٠ ٠٠٠) سەد هەزار دینار بەبێ لیژنەی کرین .

٢ـ زیاتر لە بری (١٠٠ ٠٠٠) سەد هەزار دینار و تا سنووری (٣٠٠٠ ٠٠٠) سێ ملیۆن دینار لە ڕێگای لیژنەی کرین بە بێ دەرخستەکان (بدون عروض).

٣ـ زیاتر لە بری (٣٠٠٠ ٠٠٠) سێ ملیۆن دینار و تا سنووری (٥٠ ٠٠٠ ٠٠٠) پەنجا ملیۆن دینار لە ڕێگای لیژنەی کرین و بوونی سێ (عرض) بە لایەنی کەمەوە پێشکەش بکرێت بۆ هەڵبژاردنی باشترینیان لە بواری نرخ و جۆر.

٤ـ زیاتر لە بری (٥٠ ٠٠٠ ٠٠٠) پەنجا ملیۆن دینار بە ڕێگای کەمکردنەوەی نهێنی دەبێت بە پێ ی یاسای گرێبەستەکانی گشتی میری و ڕێنماییەکانی دەرچوو بۆ ئەم مەبەستە .

ج//ناشێ کرینەکان پاژبکرێن (تجزئة) یان جێ بەجێ کردنی کارەکان و خزمەتگوزارییەکان یان برەکانی کەمگرییەکان بە مەبەستی ئەژمارکردنیان لە چوارچێوەی دەسەڵاتەکانی هاتوو لە برگە (أ) ی سەرەوە و کرینەکە یان جێ بەجێ کردنی کارەکە بە پاژکراو دادەنرێت ئەگەر کرینی کەرەستەیەکی دیار یان هەڵسان بە کارێك لە ماوەی یەك مانگدا دووبارە بێتەوە .

د// ڕەچاوکردنی گۆڕینی ئەندامانی لیژنەکانی کرین کە پەیوەستن بە کرین لە بازار و بە تیکرایی (٣/١) ئەندامانی لێژنە بە شێوەیەکی بەردەوام بە مەبەستی پاراستنی مافەکانی گەنجینەی گشتی و دیار کردنی

ماوەی مانەوەی ئەندامانی لێژنەکانی ناوبراو لە ماوەی شەش مانگ تێ پەرنەکات و ناشێت نوێ بکرێتەوە بە هیچ جۆرێك تەنها لە حاڵەتی زۆر پێویست نەبێت و ناشێت دووبارە ئەو فەرمانبەرانە بکرێنە ئەندام لە لێژنەی کڕین ئەگەر لە ماوەی یەك ساڵ تێ پەرنەبێت .

هـ // دەبێت لەکاتی دانانی ئەندامی دارایی لە لێژنەی کڕین ڕەچاوی ئەوە بکرێت کە نابێت بەرپرس بێت لە وردبینی و وەرگرتنی بەڵگەنامەکانی لێژنەکان کە خۆی بەشداری تێدا کردووە بە تایبەتی لە خەرج کردن بێت یان وردبین کردن .

ماددەی ـ ٤ ـ پابەندبوون بە مەرجەکانی گرێبەست :ـ

أ ـ پێویستە پابەندبوون بە مەرجەکانی گرێبەستەکان بکرێت کە وەزارەتەکان و لایەنەکانی نەبەستراو بە وەزارەت و پارێزگاکان ڕێکیان دەخەن بەو شێوەیەی کە چەسپێنراوە لە بەرواری بەستنی گرێبەستەکە بە تایبەتی ئەوەی پەیوەستە بە نرخەکان و ئەم مەرجانە ناشێ بگوردرێن بە بیانوی بەرز بوونی نرخەکان .

ب ـ لە کاتی پابەندبوون بەو گرێبەستانەی کە جێ بەجێ کردنی درێژە دەدات بۆ زیاتر لە ساڵێك دەبێت ڕەچاوی دانانی بڕی پارەی تەرخانکراوەکانی دارایی پێویست بکرێت لە بوودجەی ساڵی داهاتوو لەبەر ئەوەی نابێ بڕەکانی ماوە بگوازرێنەوە یان بسوڕێندرێنەوە (تدویر) لە بوودجەی ساڵێکی دیارکراو بۆ ساڵی تر .

ماددەی ـ ٥ ـ خەرج کردنی پاداشتەکان و خەڵاتەکان .

أ ـ خەرج کردنی پاداشتەکان // پاڵپشت بە هاتوو لە ماددەی (١٧) لە یاسای بوودجەی هەرێم بۆ ساڵی /٢٠٠٩ لە پێناو بەرژەوەندی گشتیدا وەزیری تایبەتمەند و سەرۆکی لایەنی نەبەستراو بە وەزارەت و پارێزگارەکان و سەرۆکەکانی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان دەسەڵاتیان هەیە بە بەخشینی پاداشتی نەختینەیی یان عەینی بە بڕی (٢٥٠ ٠٠٠) دوو سەد و پەنجا هەزار دینار بۆ هەر حاڵەتێك و بۆی هەیە دەسەڵاتەکە بە گشتی یان بەشێکی دابەزێتە ئاستەکانی خوارەوەو لەو بڕە زیاتر بە دەسەڵاتی وەزیری دارایی یە ، کە خەرج کردنی پاداشتەکان نابێت دووبارە بێتەوە بۆ هەمان کەس بۆ ئەو کارانەی کە پێ ی هەڵدەستێ لە دوو مانگی لە دوای یەك بۆ هەمان کەس بە مەرجێك ساڵانە لە بڕی (٣) سێ ملیۆن دینار تێ پەرنەکات بە بوونی پارەی تەرخانکراو لە بووجەدا بۆ ئەم مەبەستە و ناشکرێت گواستنەوەی (مناقلة) ی بۆ بکرێت .

ب ـ خەڵات کردنی کالاکان و خزمەت گوزارییەکان// لە پێناو بەرژەوەندی گشتی وەزیری تایبەتمەند و سەرۆکی لایەنی نەبەستراو بە وەزارەت و پارێزگار و سەرۆکەکانی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان بۆی هەیە کالاکان و خزمەتگوزارییەکانی نێوان ئەو فەرمانگە حکومیانەی کە پەیڕەوی سیستەمی ژمێریاری مرکزی دەکەن ، خەڵات بکات کە نرخی دەفتەرییان لە (١٠) دە ملیۆن دینار تێ پەر ناکات و لەوە زیاتر بۆ بڕی (٥٠) پەنجا ملیۆن دینار بۆ هەر حاڵەتێك بە دەسەڵاتی وەزیری داراییە و بۆ زیاتر لەم بڕە پێویستە ڕەزامەندی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران وەربگیرێت .

مادده ـ ٦ـ سڕینەوەی قەرزەكان و هەبووەكان :ـ

أ ـ وەزیری تایبەتمەند و سەرۆكی فەرمانگەی نەبەستراو بە وەزارەت بۆیان هەیە ئەو قەرزانە بسرنەوە كە وەرگرتنیان مەحاڵە لە دوای تەواو بوونی ڕێگاكانی یاسایی تا سنووری (٥٠٠٠٠٠٠) پێنج ملیۆن دینار و لەوە زیاتر لە دەسەڵاتی وەزیری دارایی دەبێت تا سنووری (٥٠ ٠٠٠ ٠٠٠) پەنجا ملیۆن دینار و ئەگەر لەوەش زیاتر بوو پێویستە ڕەزامەندی سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیران وەربگیرێت.

ب ـ سڕینەوەی هەبووەكان :ـ

١ـ وەزیری تایبەتمەند و سەرۆكی ئەو لایەنەی كە نەبەستراو بە وەزارەتەوە سەر پشك دەكرێ و دەسەڵاتی پێ دەدرێت بۆ سڕینەوەی هەبووی بزر و زیان دیدە و خراپ بوو بە هەر هۆیەكەوەبێت ، ئەگەر نرخەكەی (٥٠ ٠٠٠ ٠٠٠) پەنجا ملیۆن دینار بێت ، بۆ هەر حاڵەتێك بەڵام ئەگەر لەو بڕە زیاتر بوو لە دەسەڵاتی وەزیری داراییدایە .

٢ـ لە هەموو وەزارەتێكدا یا خود هەر لایەنێكی نەبەستراو بە وەزارەتەوە لیژنەیەكی كارگێری تەكنیكی سەرەكی بە سەرۆكایەتی بەڕێوەبەری گشتی فەرمانگە پێكدەهێنرێت بە مەبەستی كۆكردنەوەی ئەو دەرخستە و بەراییە بەهێز وسەلمانراوانەی كە لایەنگری ڕاستی و دروستی ئەو راییكردنانەن (اجراءات) كە سەبارەت بە دەست نیشانكردنی و دیاریكردنی جۆرو بڕو نرخی ئەو هەبووانە كە پێویستە بسرێتەوە و بەرزكراوەتەوە بۆیان لەلایەن ئەو بەڕێوەبەرایەتیە گشتیانەی كە لەلایەن ناوەندەوە تەمویل دەكرێن واتا (الممولة مركزیا) .

٣ـ لەو بەڕێوەبەرایەتیە گشتیانەی كە لەلایەن ناوەندەوە پارەیان بۆ دابین دەكرێت لیژنەیەكی كارگێری تەكنیكی لاوەكی بە سەرۆكایەتی بەڕێوەبەری كارگێری پێك دەهێنرێت و كارەكەی بریتی دەبێت لە دیاری كردنی هەبووەكانی بزربوو جەرد كردن و پشكنینی هەبووەكانی خراپبوو یاخود زیاندیدە كە بە هەر هۆیەكەوە بێت داوای سڕینەوەی بكرێت ، هەروەها ئامادەكردنی دەرخستەیەك جۆر و نیشانە و بڕ و نرخی دەفتەری و ڕێژەی زیان و هۆی بزربوون و خراپ بوون و زیانەكەی تیا هاتبێت و لەلایەن ئەندامانی لیژنەكەوە واژو كرابێت هەروەها سەرۆكی فەرمانگەكەش پەسندی كردبێ . دەرخستەكە لەگەڵ سەرجەم بەراییەكان دەنێردرێت بۆ لێژنەی گشتی كە لەخاڵی (٢)ی سەرەوە ئاماژەی پێكراوە .

٤ـ لێژنە سەرەكییەكە ڕاپۆرتێك ئامادە دەكات و بەرزی دەكاتەوە بۆ وەزیری تایبەتمەند یاخود سەرۆكی ئەو لایەنە كە نەبەستراوە بە وەزارەتەوە تیایدا باسی ئەو ئەنجام و ڕاسپاردە و ڕێنماییانە ئەكات لە ڕێگای پشكنین و وردبوونەوەی لەو دەرخستانەی كە لە لێژنە لاوەكییەكانەوە پێ ی گەیشتوون تا

ئەویش بەپێ ی دەسەلاتەکانی خۆی کە لە برگە (١)ی سەرەوەدا هاتووە و باسی کراوە ، ڕای خۆی دەربڕێت ، بەمەرجێك ڕاسپاردەکان ئەمانەی خوارەوەیان تیا هاتبێت :-

أ - جۆر و بڕ و نرخ و نیشانەی هەبووەکان کە داوای کۆژانەوە و سڕینەوە و فرۆشتنیان دەکات .

ب - جۆر و بڕ و نرخ و نیشانەی ئەو هەبووانەی کە لێژنەکە ڕاسپاردەی ئەوە دەکات سەر لە نوێ بەکار بهێنرێتەوە پاش چاککردنەوە و بەکار هێنانی بەشێکی .

مادەی - ٧. پابەندبوون بە تەرخانکراوەکان :-

أ- هیچ خەرجی یەك یان گرێبەستی یەك ئەنجام نەدرێت لەسەر ئامادەکردنی کەرەستە یان پێشکەش کردنی خزمەت پێش دڵنیابوون لە بوونی پارەی تەرخانکراوی دارایی پێویست بۆ ئەم مەبەستە لە بوودجەی تایبەت دا .

ب- ناشێ وەزارەتەکان بڕی پارەی تەرخان کراوی فەرمانگەکان و پێکهاتووەکانی سەر بە ئەوان بەکار بهێنرێت بۆ دیوانی وەزارەتەکان و هەروەها ناشێت بەکار بهێنرێت بۆ غەیری مەبەستەکانی تەرخانکراو .

ج - هەروەها ناشێت بە هیچ شێوەیەك دابینکراوەکانی پرۆژەکانی سەرمایە داراییەکان بۆ مەبەستی خەرجییەکانی بەگەرخستن (الانفاق التشغيلي) ئیستغلال بکرێت و جەخت دەکەینەوە لەسەر ئەوەی کە پێویستە ئەو کەسانەی کە زیادە ڕۆیی دەکەنە سەر دابینکراوەکانی پشتیوانی کراو لە بوودجە سەرزەنشت بکرێن (محاسبة) بەپێ ی ئیجرائاتی هاتوو لە یاسای بەرزەفت کردنی فەرمانبەرانی دەوڵەت و کەرتی گشتی « قانون انضباط موظفي الدولة و القطاع العام و قانون ادارة المالية » .

د - خەرجی ڕادەگیرێت لە حاڵەتی دەرچوونی هەر بڕیارێك یان ئاراستە کراوێك بە ڕاگرتنی دابینکراوەکانی دارایی پشتیوانی کراو لە بوودجە و بەبلۆك کراو ئەژمار دەکرێت و ناشێت لێ ی خەرج بکرێت یان داوای گواستنەوە بکرێت (مناقلة) بۆ هەرمەبەستێك بێت .

هـ - پشتیوانییەکانی پەسند کراو لەم یاسایە بەکاردەهێنرێت تاکو ٢٠٠٩/١٢/٣١ و داهاتەکانی وەرگیراو لە دوای کۆتایی ساڵی دارایی /٢٠٠٩ قەید دەکرێت وەکو داهات بۆ بودجەی ساڵی داهاتوو .

مادده - ٨. گواستنەوەکان (المناقلات) :-

١ سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان - عیراق بۆی هەیە گوێزانەوە لەناو بودجەی تایبەت بە ئەنجومەنی نیشتمانی بکات .

٢- سەرۆکی ئەنجومەنی دادوەریی بۆی هەیە گوێزانەوە لە ناو بوودجەی تایبەت بە ئەنجومەنی دادوەریی بکات.

٣- وەزارەتی دارایی هەرێمی کوردستان - عیراق پارەی حساباتی وەزارەتەکان و فەرمانگەکان بەپێ ی ئەو داهاتە داراییەی بەردەست دابین دەکات.

٤- أ - وەزیری دارایی بۆی هەیە گوێزانەوە لە نێوان پارەی تەرخانکراوی یەك بەش بکات جگە لە بەشی مووچەکان کە دەشێت بۆی بگوێزرێتەوە و نابێت لێ ی بگوێزرێتەوە .

ب - نابێت گوێزانەوە لە نێوان پارەی تەرخانکراوی گەشەپێدان لە نێوان پارێزگاکاندا بکرێت .

٥- وەزیری دارایی بۆی هەیە گوێزانەوە بکات لە نێوان پارەی تەرخانکراوی « بابەکانی بوودجەدا » بۆ مەبەستی فەراهەم کردنی توانای خەرج کردن بۆ ئەو فەرمانگانەی کە بڕیاری لێکردنەوەیان لە وەزارەتێك و خستنیان بۆ سەر وەزارەتێکی تر دەدرێت و وەزیری پەیوەندیداریش بۆی هەیە گوێزانەوە لەناو بەشێك و یەکەیەکی خەرجکردنەکەدا بکات .

٦- وەزیری دارایی بۆی هەیە پارەی تەرخان کراوی گشتی پەسند کراو لە بودجەی ساڵی /٢٠٠٩ ی دارایی بە ڕێژەی (١٪) بخاتە سەر پارەی تەرخانکراوی گشتی پەسند کراوی بوودجە بۆ ئەم مەبەستانەی خوارەوە :-

أ- تەرخانکردنی گوژمە پارەی پێویست بۆ بوودجەکانی ئەو فەرمانگانەی کە تازە دادەمەزرێن لە ماوەی ساڵی /٢٠٠٩ ی داراییدا .

ب - تەرخانکراوی نوێ بخاتە سەر بودجەی وەزارەت و فەرمانگەکان بۆ حاڵەتە ناکاوییەکان کە ئەنجومەنی وەزیران بڕیاری لەسەردەدن .

٧- وەزیری دارایی دەسەڵاتی هەیە بۆ :-

أ- داهاتەکانی شارەوانییەکان بخاتە سەر بودجەی تایبەتیەکانی خۆیان بە مەرجێك چاودێری ئەو داهاتانە بکات لەگەڵ چۆنیەتی خەرج کردنیان .

ب – وەزیری دارایی بۆی هەیە گوژمەی داهاتەکانی مانگانە کە وەزارەتی تەندروستی بە دەستی دەهێنی لە هەموو فەرمانگەکانی بخاتە سەر بوودجەی وەزارەتی ناوبراو بۆ مەبەستی کڕینی داو دەرمان و دابینکردنی خەرجییەکانی پاراستن بە هەموو جۆرەکانیەوە بەپێ ی داوای وەزارەتی تەندروستی و دەبێ خشتەی داهاتە بە دەست هاتووەکانی بە کردەنی تێدابێت .

مادده -٩- سەرپێچییەکانی دارایی // پێویستە فەرمانبەری دارایی کە بەرپرسی خەرج کردنە لە حاڵەتی سەرپێچی کردنی دارایی و ژمێریاری ڕای خۆی بچسپێنێت لەسەر یاداشتی خەرج کردن بە نووسین و سەرۆکایەتی دیوانی چاودێری دارایی ئاگادار بکاتەوە بە مەبەستی ئاگادار کردنەوەی فەرماندەری خەرج (الامر بالصرف) لەو سەرپێچی یە ی کە ئەنجام دەدرێت .

مادده - ١٠ - کالاکان و خزمەتگوزارییەکان//

أ - پێداویستییە خزمەتگوزارییەکان / بە کرێ گرتنی خانووبەرەکان و باڵەخانەکان بۆ فەرمانگەکانی میری :-

١ - فەرمانگەکانی تەمویل کراو بە شێوەیەکی مەڵبەندی (الممولة مرکزیا)لێدەبوردرێن لە دانی لە جیاتی کرێ (بدل الایجار) بۆ باڵەخانە و خانووبەرەکان ئەگەر هاتوو خانووبەرەکان و باڵەخانەکان هی وەزارەتی دارایی بن/دۆمینی گشتی (فەرمانگەکانی تەمویل کراو بە شێوەیەکی مەڵبەندی) لەگەڵ جەخت کردنەوە لەسەر پاراستنی خانووبەرەکان و باڵەخانەکان لەلایەن فەرمانگەکانەوە .

٢ - بەڵام ئەگەر هاتوو خانووبەرەكان و باڵەخانەكان بە كرێ ی گیرابوون لە كۆمپانیاكان و دەستەكانی گشتی (فەرمانگەكانی تەمویلی خۆیەتی) و كەرتی تایبەت ئەوا كار بە ئاراستە كراوەكانی لیژنەی كاروباری ئابووری (لە ناوچو) دەكرێت بە نووسراویان ژمارە (٠٧ ص/١٨٨٣) لە ٢٠٠١/٧/٨ كە بە نووسراوی وەزارەتی دارایی /فەرمانگەی یاسایی ژمارە (٢٠٧٩٥) لە ٢٠٠١/٧/٢٦ هاتووە و بەرپرسیەتی چاكردنەوەی باڵەخانە دەكەوێتە سەر ئەوەی باڵەخانەكەی بە كرێ گرتووە و لە حاڵەتی هەڵنەسانی بە چاككردنەوەی ئەوا ئەو فەرمانگەی كە خانووەكەی بە كرێ داوە هەڵدەستێت بە چاككردنەوەی و تێچووەكەی لە (لەجیاتی كرێیەكە دەبڕدرێت).

ب - پێداویستیە كاڵاییەكان (المستلزمات السلعية) : -

پێویستە لەسەر هەموو دام و دەزگاكانی حكومەتی هەرێمی كوردستان پابەند بن بە كەم كردنەوەی زیادەرەوی لە بەكار هێنانی سوتەمەنی و ئاو و كارەبا و تەلەفون لەبەر ئەوەی تێچووی راستەقینەی بەرهەم هێنانی ئەم ماددانە زیاترە لە نرخی فرۆشتنی كە لەلایەن بەكاربەرەوە دەدرێت .

ج - چاككردنەوەی دەوری بۆ هەبووەكانی گواستراوە و نەگواستراوەكان لەبەرچاودەگیرێت وەك بیناو خانووبەرەكان بەپێ ی بەرنامەیەكی كاتی (زمني) كە بۆ ئەم مەبەستە دادەنرێت لەوانەش چاكردنەوەی كەل و پەل و ئامێرەكان و دەزگاكان (الاجهزة والالات) .

ماددەی ١١- بەرژەوەندی یە كۆمەڵایەتی یەكان //

یەكەم // خەرج كردنی هاوكاری كۆمەڵایەتی لە دەسەڵاتی (سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان ، پەرلەمانی كوردستان - عێراق ، سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیران) بەپێ ی ئەم خاڵانەی خوارەوە : -

١- خەرج كردنی پاداشت بە بڕی (٠٠٠ ٠٠٠ ٥) پێنج ملیۆن دینار بۆ یەك جار و لە ماوەی (٦) شەش مانگدا دووبارە نەبێتەوە جگە لە حاڵەتی چارەسەری نەخۆشی لە دەرەوەی وڵات كە نابێت لە (٠٠٠ ٠٠٠ ٥٠) پەنجا ملیۆن دینار زیاتر بێت و پاڵپشت بە راپۆرتی پزیشكی .

٢- دیاری كردنی خەرجی هاوكاری بۆ دەزگاو لایەنە خێرخوازەكان و رێكخراوەكانی كۆمەڵگەی شارستانی كە بڕەكەی هەرچەندێك بێت لە دەسەڵاتی سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیراندایە .

٣- لیژنەی تایبەت و لیژنەكانی چاودێری دارایی هەڵدەستێت بە وردبین كردنی خەرجی یەكانی هاوكاری كۆمەڵایەتی هەر (٣) مانگ جارێك و راپۆرتی تایبەت ئامادە دەكات و پێشكەش بە لیژنەی دارایی و ئابووری پەرلەمانی كوردستان دەكات .

ماددەی (١٢) كرینی هەبووەكان جگە لە هەبووەكانی پرۆژە سەرمایە داراییەكان //

١. خانووبەرەو زەوی و زار :- پێویستە خۆماڵەكردن (استملاك) و كرینی خانووبەرەو زەوی و زاری تازە ئەنجام نەدرێت تەنها بۆ حالەتی زۆر پێویست و بە دەسەڵاتی سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیران لەگەڵ ڕەچاوكردنی ئەم خاڵانەی خوارەوە :-

أ- هەبوونی مەرجی پارەی تەرخانكراوی دارایی پێویست بۆ داپۆشینی پێداویستی یەكانی خۆماڵەكردن یان كرین ، و تەرخانكراوی بوودجە بۆ ئەو مەبەستە پوچەڵ دەبێتەوە لەگەڵ تەواو بوونی ساڵی دارایی تایبەت ئەگەر هاتوو ئەم خۆماڵە كردنە یان كرینە لەو ساڵەدا جێ بەجێ نەكرێت ، پاڵپشت بە بڕگەی ١/ لە بەشی ٤/ لە یاسای كارگێری و دارایی قەرزە گشتی یەكان ژمارە (٩٥) ی ساڵی ٢٠٠٤/ .

ب - ڕەچاوكردنی تێچووی چاككردنەوەی پێویست بۆ ئەو خانوبەرانە لە كاتی دانانی پارەی تەرخانكراو لە بوودجەدا .

ج - لە كاتی تەملیك كردنی زەوی یان كرینی خانووبەرە ، پێویستە ئەحكامی یاسای خۆماڵی كردن ژمارە (١٢) ساڵی (١٩٨١) ی هەموار كراو ڕەچاو بكرێت و لە كاتی نەبوونی ئەم زەوی یانە لەلایەن فەرمانگەكانی تری حكومەت بە مەبەستی بەكار هینان بە شێوەیەكی باشتر .

٢. نابێت بە هیچ شێوەیەك كرینی كەل و پەل و ئۆتۆمبێل و ئامێر و پێداویستی یەكانی تر ئەنجام بدرێت بۆ مەبەستەكانی فەرمانگە حكومی یەكان لە دەرەوەی بوودجەی راستێنراوی خودی فەرمانگەكەوە هەروەها نابێت هەژمار بكرێت لەسەر تەرخانكراوی پرۆژەكانی وەبرهینان ئەگەر ئەم جۆرە خەرجی یانە لە برگەكانی پرۆژە دیاری نەكرابێت كە ئەو كەل و پەل و ئۆتۆمبێل و ئامێر و پێداویستیانە ئەژمار بكرێت بۆ بەرژەوەندی لایەنی سودمەند بە شێوەیەكی روون و ئاشكرا ئاماژەی بۆ كرابێت و بە ڕەزامەندی سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیران دەبێت و بە پێچەوانەی ئەمەوە فەرماندەی خەرج كردن و یەكەی خەرج بەرپرس دەبن بەپێ ی یاسای كارگێری و دارایی ژمارە (٩٥) ی ساڵی ٢٠٠٤/ .

٣- كرینی ئۆتۆمبێل و زەوی و زار و خانووبەرە لە كاتی زۆر پێویستدا لە دەسەڵاتی سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیراندایە و لەرێگای كرینی ئۆتۆمبێل لیژنەی تایبەتی وەزارەتی داراییەوە جێ بەجێ دەكرێت .

بەشی سێ یەم// میلاكات

وەزارەتی دارایی بە هەمانگی كردن لەگەڵ وەزارەتەكانی تر وورەدكاری میلاكەكانی هەموو وەزارەتەكانی هەرێمی كوردستان - عێراق بۆ ساڵی دارایی ٢٠٠٩/ رێك دەخات و لەبەر رۆشنایی تێچووی مووچەی پەسند كراو لە بووجەدا پەسندیان دەكات لەگەڵ ڕەچاوكردنی ئەم خاڵانەی خوارەوە :-

١. دامەزراندن : .

أ . ڕاگرتنی دامەزراندن لە گشت وەزارەتەکان و دام و دەزگاکانی حکومەتی هەرێم جگە لە پلە چۆڵەکان یان ئەو پلانەی کە پڕ دەکرێتەوە لە ماوەی ساڵی دارایی ، دەبێت ڕەزامەندی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران بە پشتگیری وەزارەتی دارایی وەربگیرێت .

ب . دەبێ لە کاتی دامەزراندن ڕەچاوی هەبوونی پلەکانی وەزیفی بەتاڵ بکرێت لە میلاکی پەسندکراو لەگەڵ پارەی تەرخان کراوی پێویست بۆ ئەم مەبەستە لە بوودجەی تایبەتمەند و پەسند کردن لەسەر یەکەکانی میلاك لەلایەن وەزارەتی دارایی بە مەبەستی جێ بەجێ کردنی ئەحکامی ماددەی /٨ لە یاسای میلاکات ژمارە /٢٥ ی ساڵی /١٩٦٠ ی هەموار کراو و ئەمەش بە ڕێگاکانی ڕاگەیاندنی خۆجیەتی ئەنجام بدرێت بە مەبەستی جێ بەجێ کردنی مەبدەئی یەکسانی دەرفەت و کار پێ کردنی تەواو بەپێ ی سیستەمی نوێ ی مووچە .

٢. گواستنەوە //

أ . گواستنەوەی فەرمانبەران لە دەسەڵاتی وەزارەتی پەیوەندیدار دەبێت لەگەڵ ناردنی وێنەیەك لە فەرمانی گواستنەوەکە بۆ وەزارەتی دارایی / بەڕێوەبەرایەتی میلاکات بە مەبەستی ئاماژە کردنی (تأشير) .

ب . جەخت کردنەوە لە هەبوونی پلەی بەتاڵ لە میلاکی فەرمانگە کە فەرمانبەر بۆی دەگوازرێتەوە پێش دەرچوونی فەرمانی گواستنەوە لەگەڵ ڕەچاوکردنی هەبوونی تەرخانکراوی دارایی پێویست بۆ ئەم مەبەستە لە بودجەدا ئەگەر لە فەرمانەکەدا گواستنەوەکە بە پلەوە نەبوو.

٣. پلە بەرزکردنەوە // دەبێت پلە بەرز کردنەوەی فەرمانبەر بە ڕێگای رکابەری بێت (المنافسە) بە مەبەستی جێ بەجێ کردنی یەکسانی دەرفەتەکان لەگەڵ ڕەچاوکردنی هەبوونی مەرجەکانی پلە بەرزکردنەوە و شیاوەکانی پێویست بۆ وەزیفەی بەرزتر کە لە ڕێبەری وەزیفەکان هاتووە و تەواوکردنی ماوەی پێویست بۆ بەرزکردنی بەپێ ی ئەو ساڵانە دەبێت کە لە خشتەی هاوپێچی سیستەمی نوێ ی مووچە دیاری کراوە و هەروەها نەبوونی ڕێگری یاسایی بۆ بەرزکردنەوە بە هۆی سزادانی یان خزمەتەکانی باش نەبێت (غير مرضية) بەپێ ی ڕاپۆرتەکانی هەڵسەنگاندنی شیاوی کارکردن لەگەڵ هەبوونی وەزیفەی بەتاڵ لە پەیکەری ڕێکخستنی فەرمانگەی پەیوەندیدار و دەبێ پڕ کردنەوەیان بە مەرج و شیاوی تایبەتمەند بێت لەگەڵ ڕەچاو کردنی هەبوونی تەرخانکراوی دارایی پێویست لە بوودجە بەڕەچاوکردنی ڕێنماییمان ژمارە (٢١) ی ساڵی / ٢٠٠٨ .

٤. دامەزراندن بە شێوەی گرێبەست لەسەر بوودجەی ئاسایی لە دەسەڵاتی وەزیری داراییدایە پاڵپشت بە هاتوو لە ماددەی(١٦) لە یاسای بوودجەی حکومەتی هەرێم ئاماژە پێکراو لەسەرەوە .

بەشی چوارەم// ڕێنمایی جێ بەجێ کردنی خەرجی پرۆژەکانی سەرمایەداری (وەبەرهێنان) بۆ ساڵی /٢٠٠٩ : -

١- لە کاتی خەرج کردن لەسەر تەرخانکراوەکانی پشتیوانی کراو لە خەرجییەکانی پرۆژە سەرمایەدارییەکان (وەبەرهێنان) و پەرەپێدانی پارێزگاکان پێویستە هەماهەنگی بکرێت لەگەڵ وەزارەتی پلاندانان و ڕەزامەندی وەزارەتی دارایی وەربگیرێت دەربارەی گواستنەوەی بڕەکان و دەبێ فەرمانگەی ژمێرکاری هەڵبستێت بە ئاگادارکردنەوەی وەزارەتی پلاندانان لە کاتی تەموویل کردنی بڕەکان بۆ لایەنەکانی جێ بەجێ کاری پرۆژەکان .

٢- پێویستە لەسەر یەکە ژمێریاری یەکان لە وەزارەتەکان و لایەنەکانی نەبەستراو بە وەزارەت و کۆمپانیاکان و دەستە گشتی یەکان کە تەکلیف کراوە بە جێ بەجێ کردنی پرۆژەکان و کارەکان خشتەکانی مانگانە پێشکەش بە فەرمانگەی ژمێرکاری(بوودجەی وەبەرهێنان) بکەن لە وەزارەتی دارایی لە ماوەی (١٠)دە ڕۆژی یەکەم لە مانگی داهاتوو بۆ ئەو مانگەی کە خەرج کردنەکەی تیا دەکرێت و تیایدا خەرجییەکانی کۆکراوە لە ٢٠٠٩/١/١ تا کۆتایی مانگ خاڵبەند کرا بێت بەپێ ی زنجیرەی خاڵبەند کردنەکە لە بوودجە (ژمێریاری یەکانی سەرەکی و لقی) و ئەم خشتانە خەرجییەکانی پرۆژەکان دەگرێتەوە و فەرمانگەی ژمێرکاری (بوودجەی وەبەرهێنان)لە وەزارەتی دارایی دەوەستێت لە تەمویل کردنی تەرخانکراوەکانی ئەو لایەنانەی کە دوا دەکەون لە ناردنی خشتەکان بۆ دوو مانگی بە دوای یەك و وەزارەت یان لایەنی نەبەستراو بە وەزارەت ئاگادار دەکات لەم بارەیەوە .

٣- پێویستە لەسەریەکەکانی ژمێریاری لە وەزارەتەکان و لایەنەکانی نەبەستراو بە وەزارەت و کۆمپانیاکان و دەستە گشتی یەکان کە تەکلیف کراوە بە جێ بەجێ کردنی پرۆژەکان و کارەکان خشتەکانی مانگانە پێشکەش بە فەرمانگەی ژمێرکاری (بوودجەی وەبەرهێنان) بکەن لە وەزارەتی دارایی لە ماوەی (١٠) دە ڕۆژی یەکەم لە مانگی داهاتو بۆ ئەو مانگەی کە خەرج کردنەکەی لێ دەکەوێت بە خشتەکانی مانگانە و ساڵانە بەو بڕانەی کە قەیدکراوە لەسەر حیسابی پێشینەی پرۆژەکان و لەسەر ئاستی پرۆژەکان لە ٢٠٠٩/١/١ تاکو ئەو مانگەی کە تایبەتە بە خشتەکە .

٤- دەبێ لەسەر فەرمانگەی ژمێرکاری لە وەزارەتی دارایی ڕاپۆرتی مانگانەی یەکگرتوو بۆ خەرجییەکانی فیعلی بۆ پرۆژەکان پێشکەش بەسەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران و وەزارەتی پلاندانان بکات لە بەرواری ٢٠٠٩/١/١ تاکو کۆتایی مانگی دیارکراو واتا لە ماوەی (٣٠) ڕۆژ لە بەرواری تەواو بوونی مانگی تایبەتمەند و خاڵبەند بکرێت بەپێ ی زنجیرەکانی خاڵبەند کردنی (ژمێریاری یەکانی سەرەکی و لاوەکی) لە خشتەکانی پرۆژەکان و دەبێ لەسەر وەزارەتی پلاندانان سەرنج و پێشنیارەکانی دەربارەی ڕاپۆرتی یەکگرتووی ناوبراو دەربخات بۆ لیژنەی کاروباری ئابووری .

٥- پابەندبوون بە بەکار نەهێنانی پارەی تەرخانکراوی پرۆژە تەنها بۆ کارەکانی چەسپێندراو بۆ پرۆژە بێت و بە پێچەوانەوە سەرۆکی فەرمانگەی بەرزتر و فەرماندەری خەرج کردن بەرپرس دەبن .

٦- وەزارەتـەكان و فەرمانگـەكانی نەبەسـتراو بـە وەزارەت پابەنـد دەبـن بـە هەڵـسانگاندن و سەرزەنـشت كردنی لێ پرسراوی پرۆژەكان كە لێپرسراون لە جێ بەجێ كردنی پرۆژەكـان و بـەرپرس دەبـن لـە كاتی هەبوونی لاوازی و كەم و كوڕی لە ڕێژەكانی جێ بەجێ كردن لە كاتێكدا پارەی تـەرخانكراو و توانـای پێویـستیش هـەبێت بـۆ ئـەم مەبەسـتە ئەگـەر ئاراسـتە كراوەیێكـی مەڵبەنـدی نـەبێت بـۆ هێوركردنی جێ بەجێ كردنی پرۆژەكان یان بە بوونی ڕێگرەكان كە لە دەرەوەی دەسەڵاتەكان بێت

٧- پەیرەو كردنی سەرجەم یاساو بڕیار و ڕێنماییەكانی كارپێ كراو لە هەرێمی كوردستان تایبەت بە جێ بەجێ كردنی پرۆژەكان هەروەها ڕێنماییەكانی تایبەت بە تۆمار كردنی بەڵێندەرەكان .

٨- ئاگاداری وەزارەتی پلان دانان دەكرێت بە نووسراو دەربـارەی گشت ئـەو بابەتانـەی تایبـەتن بـە پرۆژەكانی سەرمایەداری (وەبەرهێنان) تاوەكو وەزارەتی ناوبراو هەڵسێت بە وەرگرتنی ئیجرائاتی پێویست و بەپێ ی یاسا و ڕێنماییەكان و دەسەڵاتەكانی كارپێكراو ، بە مەرجێك ئەو نووسراوە بە ئیمزای وەزیری تایبەتمەنـد یان بریكاری وەزارەت بێت .

٩- دەبێ لەسەر وەزارەتەكان و فەرمانگەكانی نەبەستراو بە وەزارەت پابەنـدبن بـە ڕێنماییـەكان و دەسـەڵاتەكانی جێ بەجێ كردنی پرۆژەكـان و سەرزەنـشت كردنـی بەرپرسـان لەسـەر هـەر زیـادەرەوەی یـەك (تجاوز) كە ڕوودەدات لـە پێنـاوی جـێ بـەجێ كردنـی بـە شـێوەیەكی دروسـت و گرنگـی بەرێوەچـوونی كارەكـان بـە شێوەیەك بۆی دیاری كراوە .

١٠- ئەم ڕێنماییانە و دەسەڵاتەكان كاری پـێ دەكرێـت و جـێ بـەجێ دەكرێـت لەسـەر وەزارەتـەكان و لایەنـەكانی نەبەستراو بـە وەزارەت و پارێزگاكانیش كـە هەڵدەسـتن بـە جـێ بـەجێ كردنـی كارەكـان و پرۆژەكان و بە بەردەوام كاری پێ دەكرێت تا ئەو كاتەی ڕێنمایی تر جێگای دەگرێتەوە .

١١- وەزارەتی دارایی هەڵدەستێت بە دیاركردنی پرۆژەكان و خەرجییەكانی سەرمایەداری كە بە نیازە جێ بەجێ بكرێن لەلایەن وەزارەتەكانی هەرێم دەربارەی پرۆژەكانی پارێزگاكان و سەرپەرشتی كردنیان و جێ بـەجێ كردنیـان بـە هەماهـەنگی كـردن لەگـەڵ سـەرۆكایەتی ئەنجومـەنی وەزیـران و وەزارەتـی پـلان دانـان و ئەنجومەنەكانی پارێزگاكان و پارێزگارەكان .

١٢- وەزیـری دارایـی بـۆی هەیـە و بەهەماهـەنگی لەگـەڵ وەزارەتـی پـلان دانـان گواسـتنەوەی دابـین كراوەكـانی پشتیوانی كراو بكەن بۆ پرۆژەكان لە بوودجەی ساڵی ٢٠٠٩/ كـە جـێ بـەجێ نـەكراوە بـە ڕێـژەی (٢٥٪) لـە تەرخانكراوەكانی لە ماوەی شەش مانگی دوای پەسند كردنی بوودجە بۆ پرۆژەكانی تر .

١٣- وەزیری دارایی دەسەڵاتی هەیە بۆ گواستنەوەی ئـەو بـڕە پارانـەی كـە خـەرج نـەكراوە لـە تـەرخانكراوەكانی بوودجەی سـاڵی ٢٠٠٨/ ی دارایی بـۆ وەزارەتـەكان و لایـەنی نەبەسـتراو بـە وەزارەت بـۆ مەبەسـتی پـرۆژەی وەبەرهێنان و گەشەپێدانی پارێزگاكان و خەرج كردنیان لە ساڵی ٢٠٠٩/ ی دارایی .

دەسەڵاتەكانی وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆكی لایەنی نە بەستراو بە وەزارەت

وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆكی لایەنی نە بەستراو بە وەزارەت تەخویل دەكرێن و هەروەها پارێزگار سەبارەت بە پرۆژەكانی پەرەپێدانی پارێزگاكان لەم دەسەڵاتانەی خوارەوە :-

١- خەرج كردنی بڕەكانی ماوە بۆ جێ بەجێ كردنی پرۆژەكان یان كارەكان لە تێچووی تەواو و دابین كراوەكانی ساڵانە كە پشتیوانی كراون لەگەڵ ڕەچاو كردنی ڕێنماییەكانی تایبەت بە خەرج كردن لەسەر پرۆژەكان لە تەرخانكراوەكانی پەسند كراو .

٢- ئیحالە كردنی كارەكانی ڕاوێژكاری لە تێچووی تەواوی پرۆژە یان كار لەگەڵ دیاری كردنی شێوەكانی خەرج كردن لەسەر پرۆژەكان و كارەكان ئەوانەی كە سروشتی ڕاوێژكاری و توێژینەوەیان هەیە .

٣- جاردانی كەمگرییەكان و ئیحالەكردنی و دەست بەكاربوون بە جێ بەجێ كردنی (كەمگریی گشتی ، دەعوای ڕاستەوخۆ ، جێ بەجێ كردن ئەمانە ، جێ بەجێ كردنی ڕاستەوخۆ دەربارەی ئەو پرۆژانەی كە جێ بەجێ كردنی ڕاستە وخۆ دەیانگرێتەوە) بۆ پرۆژەكان یان كارەكانی هاتوو لە پلانی ساڵی ٢٠٠٩/ بە سنووری تێچووی تەواو كە بڕیاردراوە ، ولایەنەكانی جێ بەجێ كار بۆی هەیە ئیحالەی هەر پرۆژەیەك یان كارێك بكات كە پەسند دەكرێن بۆ هەر لایەنێك و ئەوەش دەگرێتەوە ئیحالەكردنی چەند بەشێك لە پرۆژەكان یان كارەكان لەگەڵ ڕەچاوكردنی پابەندبوون بە یاساكان و سیستەمەكان و ڕێنماییەكانی دەرچوو لەلایەنەكانی تایبەتمەندەوە .

٤- گۆڕینی لایەنی جی بەجێ كار لە وەزارەت بۆ پرۆژەكان یان كارەكان كە وەزارەتی تایبەتمەند بەرپرسیەتی جێ بەجێ كردنی هەڵدەگرێت و ئاگادار كردنەوەی وەزارەتی دارایی و وەزارەتی پلان دانان .

٥- دەست پێ كردن بە داواكارییەكانی پەنا بردن بۆ دادگردن (تحكيم) بەپێ ی مەرجەكانی بەڵێندەرایەتی .

٦- درێژ كردنەوەی ماوەی گرێبەستەكان بەپێ ی ڕێساكانی دیاری كراو لە ڕێنماییەكانی جێ بەجێ كردنی پرۆژەكان و كارەكانی پلانەكانی گەشەپێدانی هەرێم .

٧- فرۆشتنی كەل و پەلی زیادە و بەكار هاتوو لە كار كەوتووەكانی پرۆژەكان و زیاد لە پێویست بە پەیرەوی كردنی یاسای فرۆشتن و بە كرێ گرتنی سامانی دەوڵەت ژمارە /٣٢ ی ساڵی /١٩٨٦ ی هەمواركراو و تۆمار كردنی بەهای فرۆشتنەكان بە داهاتی كۆتایی بۆ حیسابی گەنجینەی گشتی .

٨- سڕینەوەی پارە و كەل و پەلی لە كار كەوتووی پرۆژەكان كە نرخی كڕینیان زیاتر نەبێت لە (٥٠٠٠ ٠٠٠) پێنج ملیۆن دینار بۆ یەك پرۆژە بە بێ دووبارە بوونەوە.

٩. گواستنەوەی ماشینەکان و ئامێرەکان لە هەمان پرۆژە لە شوێنێك بۆ شوێنێکی تر یان گواستنەوەی ماشینەکان و ئامێرەکان لە پرۆژەیەك بۆ پرۆژەیەکی تر بەمەرجێك لەو پرۆژانە بن کە هاتوون لە بوودجە و کاریگەر نەبێت لەسەر لێهاتووی جێ بەجێ کردنی ئەو پرۆژەیەی ماشینەکان و ئامێرەکانی لێ گواستراوەتەوە و ئاگادارکردنەوەی وەزارەتی پلان دانان لە گواستنەوەکان .

١٠. وەرگرتنی غەراماتەکانی دواکەوتن کە دەکەوێتە سەر ئەو کەسەی گرێبەستی لەگەڵ دەکرێت کە زیاتر نەبێت لە ڕێژەی (١٠٪) لە تێچووی گرێبەست لەگەڵ بڕی یەدەك لە ماوەیەك کە لە چارەکێکی ماوەی جێ بەجێ کردنی گرێبەستەکە تێپەڕ نەکات بە مەرجێك خاوەن کار هەڵسێت بە جێ بە جێ کردنی کاری پێویست بە ڕاکێشانی کارەکە و جێ بە جێ کردنی لەسەر حسابی ئەو کەسەی کە گرێبەستەکەی لەگەڵدا کراوە کە پابەندە بە کارەکانی پرۆژە لە دوای تەواو بوونی ماوەی دیاری کراوی سەرەوە .

١١- دیاری کردنی ڕێگاو شێوازی جێ بەجێ کردنی پرۆژەکان و کارەکان لەوانەش شێوەی پرۆژەی ئامادەکراو و مەبەست لە پرۆژەی ئامادەکراو (مفتاح باليد) ئەو پرۆژەیە کە بەڵێندەر بەپێ ی گرێبەستی بەستراو لەگەڵیدا و بەرامبەر بە بڕی چەسپێندراو پابەند دەبێ بە جێ بەجێ کردنی گشت قوناغەکانی وەکو ئامادەکردنی نەخشەکێشانی سەرەکی و تەواو هەتا وەکو بەکار دەخرێت و تەسلیم دەکرێت و پاراستنیان کە بەکار ناهێنرێت تەنها لەو حاڵەتانە نەبێت کە بەرژەوەندی وا دەخوازێت لە دوای جەخت کردنەوە لە نەتوانینی جێ بەجێ کردنی بەڵێندەرایەتی بە ڕێگا شێوازەکانی تر و ئەم ڕێسایانەی خوارەوە پەیڕەو دەکرێت لەحاڵەتی جێ بەجێ کردنی پرۆژە بە شێوەی پرۆژەی ئامادەکراو (مفتاح باليد) دەبێ گرێبەستەکانی تایبەت بە جێ بەجێ کردنی پرۆژەکان بە ڕێگای (مفتاح باليد) ئەوانەی خوارەوە بکرێتەوە جگە لە مەرجەکانی تر (مەرجەکانی بەڵێندەرایەتی بۆ کارەکانی ئەندازیاری شارستانی و مەرجەکانی بەڵێندەرایەتی بۆ کارەکانی ئەندازیاری کارەباو میکانیك و کیمیاگەری) :-

یەکەم // پابەند بوونی کۆمپانیاکانی بەڵێندەرایەتی بە پێشکەش کردنی خشتەی تێچووەکان بە ووردی و نرخێندرابێ بۆ برگەکانی پرۆژە لە گرێبەستە کە دەبێتە بنەما بۆ ئەو گۆڕانەی کە لە سەری ڕێکەوتوون و نرخاندنی فەرمانەکانی گۆڕین .

دووەم // بەرپرسیار نەبوونی خاوەن کار لە قەرەبووکردنی بەڵێندەرایەتی لەسەر هەر زیادەیەك لە تێچووەکانی برگەکانی هاتوو لە خشتەکانی تێچووەکان ئەگەر لە پێشەوە خاوەن کار ڕەزامەندی لەسەر نەدابێ بەپێ ی فەرمانی گۆڕین .

سێ یەم // چەسپاندنی مافی خاوەن کار بە بڕینی تێچووی بڕگەکان کە جێ بەجێ نەکراوە یان چەندایەتییەکانی کەمدەبێتەوە لە کاتی جێ بەجێ کردن لەوەی کە هاتووە لە خشتەی چەندایەتییەکانی نرخێندراو .

چوارەم // بەر پرسیارنەبوونی خاوەنی کار بە دانی تێچووەکانی بڕگەکان کە لە خشتەی تێچووەکان دەرناکەوێت بە سەهو یان بە ئەنقەست و جێ بەجێ نەکردنی کاردەکاتە سەر قەبارە یان تواناکان یان بەکارخستنی پرۆژە و بەو شێوەی کە گرێبەستی لەسەر کراوە جا ئەو بڕگانە لە نەخشەکاندا بن یان نە .

پێنجەم // پێداگرتن و ڕەزامەندی کردن لەسەر شێوازەکانی پێوانەیی و نەخشە دانراوەکان کە پشتی پێ دەبەسترێت بۆ جێ بەجێ کردنی پرۆژە .

١٢- دەشێ بڕی پێشینەی نەختینەیی سەرەتایی بۆ گرێبەستەکانی دابین کردن (عقود التجهیز) دیار بکرێت بە ڕێژەی (٢٠٪) ی بڕی گرێبەستەکان لە دوای مۆر کردنی گرێبەستەکان ئەو بڕەیە دەدرێت بەمەرجێك لە بەڵگەنامەکانی بانگەوازی کەمگریی ئاماژەی بۆ کرابێت لەگەڵ ڕەچاو کردنی پابەندبوون بە بڕگەکانی دووەم و چوارەمی خاڵی (١٣) لە خوارەوە ڕێنماییەکانی کەمگرییەکان (کڕین و ئامادەکردن) بۆ فەرمانگەکانی حکومەتی هەرێم.

١٣- بەخشینی پێشینەی نەختینەیی سەرەتایی بە بەڵێندەر کە دەدرێت لە کاتی واژووکردنی گرێبەستەکە (جگە لە گرێبەستەکانی ئامادەکردن) لە دوای ڕەچاوکردنی ئەم خاڵانەی خوارەوە :-

یەکەم // بڕی پێشینەی نەختینەیی سەرەتایی لە (٢٠٪)تێ پەڕ نەکات لە بڕی ئیحالە بۆ پرۆژەکان و کارەکانی بەڵێندەرایەتی .

دووەم // بەڵێندەرانی کەرتی تایبەت کەفالەیەکی بێ مەرج لە یەکێك لە بانکەکانی هەرێمی کوردستان پشتیوانی کراو پێشکەش بکەن بەرامبەر بێ لەگەڵ بڕی پێشینەی نەختینەیی سەرەتایی و لە دوای وەرگرتنەوەی پێشینەکە کە لە بڕگەی چوارەمی خوارەوە هاتووە بۆیان دەگەڕێتەوە .

سێ یەم // دەبێ شوێنی کار ئامادە کرابێت بۆ وەرگرتن ، هەمووی یان بەشێکی تاکو بەڵێندەر بتوانێت دەست بەکاربێت لەکاتی دانی پێشینەکە و لە وەرگرتنی شوێنەکە هەمووی یان بەشێکی بەڵێندەرایەتی کارەکانی ئەندازەیی میکانیکی و کارەبای و کارەکانی تر کە دەکەوێتە چوارچێوەی ئەم پسپۆڕییانە بەدەر دەکرێت و دەسەڵاتی خەمڵاندنی پێدانی پێشینەی نەختینەیی بۆ وەزیری تایبەتمەند دەمێنێت بەبێ مەرجی تەسلیم کردنی شوێن .

چوارەم // گەڕانەوەی پێشینەی نەختینەیی سەرەتایی لە بەڵێندەرەکان (بەپێ ی ئەوەی کە لە گرێبەستەکە هاتووە) بەشێوەی گوژمەیی لە نرخی پێوانەکانی کاری جێ بەجێ کراو دەبێت .

١٤ـ وەرگـــرتنەوەی کـارەکانی بەڵێندەرایەتی لە بەڵێندەر لە حاڵەتی پابەند نەبوونی بە گرێبەستەکە ، جێ بەجێ کردنی لەسەر حیسابی بەڵێندەر بەپێ ی مەرجەکانی بەڵێندەرایەتی دەبێت .

١٥ـ سڕینەوەی ئەو قەرزانەی کە وەرگرتنیان مەحاڵە لە دوای تەواو بوونی ڕێگا یاساییەکان تا سنووری بڕی (١ ٠٠٠ ٠٠٠) یەك ملیۆن دینار بۆ هەر پرۆژەیەك هاتبێ لە خشتەکانی بوودجە و ئەژمار دەکرێت لەسەر تێچووی پرۆژەکە ئەگەر هاتوو قەرزەکە پەیوەست بوو بە پرۆژەکە بەڵام ئەگەر هاتوو پرۆژەکە تەواوببوو و نەهاتبوو لە خشتە ئەوە ئەژمار دەکرێت لەسەرماددەی ژمێریارییەکانی پرۆژەکانی جێ بەجێ کراو و لادراو .

١٦. أ ـ دانانی بڕگەی نوێ ی یان لادانی بڕگەکان لە پرۆژە یان کار لە ناو کۆی تێچووی تەواو و دابینکراوەکانی ساڵانە بۆ ئەو پرۆژەیە یان ئەو کارە لەگەڵ ئاگادارکردنەوەی وەزارەتی پلان دانان بەو گۆڕانکاریانە .

ب ـ هەموارکردنی تێچوەکانی پێکهاتەکانی پرۆژەکان یان کار لە سنووری تێچووی تەواو و دابینکراوەکانی ساڵانە بە ئاگادارکردنەوەی وەزارەتی پلان دانان .

ج ـ دیار کردنی بڕی یەدەك بە ڕێژەی (٢٥ ٪) لە بڕی بەڵێندەرایەتی بۆ پرۆژەکان و کارەکان بە مەرجێك تێ پەڕنەکات لە تێچووی تەواوی پرۆژەکانی چەسپێندراو لە خشتەکانی بوودجە .

د ـ بڕی زیادەی بەڵێندەرایەتی یان بڕی دەرخستە یان تێچووی زیادەی کار دەبێت لە کۆی تێچوو و دابینکراوی ساڵانەی پرۆژە دا بێت بەمەرجێك لە بڕی یەدەکی دابینکراو بۆ بەڵێندەرایەتی تێ پەڕ نەکات بە ئاگادار کردنەوەی وەزارەتی پلان دانان بەم زیاد کردنە .

هـ. ڕەچاوکردنی ئەم مەرجانەی خوارەوە لە کاتی مومارەسە کردنی دەسەڵاتەکانی هاتوو لە بڕگەکان (أ و ب و ج و د) بەم شێوەیە :-

یەکەم // پابەندبوون بە هاتوو لە ماددەی (٦) لە ڕێنماییەکانی جێ بەجێ کردنی گرێبەستی میری ژمارە ﴿١﴾ ی ساڵی ﴿٢٠٠٨﴾ .

دووەم // هەبوونی پەیوەندی ڕاستەوخۆ لە نێوان بڕگە تازە دروست کراوەکان یان گۆڕدراوەکان یان زیادکردن لە پرۆژە یان کارکردنی بە شێوەیەك بگونجێت لەگەڵ سروشتی پرۆژەکە یان کارەکە و ئامانجەکانی .

سێ یەم // دەبێت کۆی تێچووی پرۆژە ، گشت بڕگەکان و پێکهاتنەکانی پرۆژە یان کارەکە داپۆشێت (جێ بەجێ کراو و جێ بەجێ نەکراوەکان) .

١٧ـ دیار کردنی بڕی سەرپەرشتیاری و چاودێری بە ڕێژەی (٥ ٪) لە بڕی بەڵێندەرایەتی کان و کارەکان کە بڕەکانیان لە (١ ٠٠٠ ٠٠٠ ٠٠٠) یەك ملیار دینار تێ پەڕ ناکات و بە ڕێژەی (٤ ٪) لە بڕی بەڵێندەرایەتی یەکان و کارەکان کە بڕەکانیان زیاترە لە (١ ٠٠٠ ٠٠٠ ٠٠٠) یەك ملیار دینار تاکو (١٠ ٠٠٠ ٠٠٠ ٠٠٠) دە ملیار دینار و بەڕێژەی (٣ ٪) لە بڕی بەڵێندەرایەتی کان و کارەکان کە

بڕەکانیان زیاترە لە (۱۰ ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰) دە ملیار دینار بە مەرجێك تێ پەڕنەکات لە تێچووی تەواو کە چەسپێندراوە لە خشتەکانی پرۆژەکان و ڕێژەی (۲۵٪)ی لێ ی دەبڕدرێت و دەگوازرێتەوە بۆ وەزارەتی پلان دانان بە مەبەستی بە دواداچوونی مەڵبەندی بۆ پرۆژەکان کە وەزارەتی ناوبراو هەڵدەستێت بە بەدواداچوونی لە ڕێگای فەرمانگەکانی تایبەتمەندەوە و بڕی ماوە لە بڕی سەرپەرشتیاری و چاودێری خەرج دەکرێت بەم شێوەیە :-

أ - کرێ ی کارمەندان لە کرێکارەکان و شارەزاکانی عێراقی و عەرەب و بیانی یەکان کە پێویستی بە مامەڵەی سەرپەرشتیاری و چاودێریە لە ماوەی جێ بەجێ کردن لەگەڵ کرێ ی کارەکانی زێدەکی و مافە بەخشراوەکان بەپێ ی یاسا و ڕێنماییەکان .

ب - پێداویستییەکان و ئامادەکراوەکانی ئەندازەیی پێویست بۆ سەرپەرشتیاری کردن و وردبینی لە کاتی قۆناغەکانی جێ بەجێ کردنی کار بەپێ ی پێویستی فیعلی بۆ پرۆژە .

ج - خەرجییەکانی ئیفاد کردن لە ناوەوەی وولات و دەرەوەی بۆ ئەو کارانەی کە پرۆژە پێویستیەتی

د - ئامادە کردن و ڕایەخ کردنی فەرمانگەکانی بەڕێوەبەرەکانی پرۆژەکان و ئەندازیارە نیشتەجێ بووەکان و کرینی پەراوگە و پێداویستییەکانی نووسینگە بە شێوەیەك بگونجێت لەگەڵ قەبارە و پێویستی پرۆژە .

هـ - کرێ ی ئاو و کارەبا و تەلەفۆن و سووتەمەنی بۆ فەرمانگەکانی بەڕێوەبەرەکانی پرۆژەکان و ئەندازیارە نیشتەجێ بووەکان .

و - کرینی حاسیبە و هەموو ئەو کەرەسانەی کە پەیوەندی هەیە بە پێداویستییەکانی سەرپەرشتیاری و چاودێری کردن وەك ئامێرەکانی فۆتۆکۆپی و هی تر .

ز - کرینی ئۆتۆمبیلەکانی پێویست بۆ کارەکانی سەرپەرشتیاری و چاودێری بۆ جێ بەجێ کردنی تەنها پرۆژەکە لەگەڵ تێچووەکانی بەکار خستنیان و پاراستنیان و سووتەمەنیەکانی پێویست بۆ ئەم مەبەستە .

ح - ئەو پاداشتانەی کە خەرج دەکرێن بۆ کارمەندان لەسەر پرۆژە ئەوانەی کە هەڵدەستن بە کارەکان و ئەرکەکانی نایاب بۆ مەبەستەکانی پرۆژە بەپێ ی بڕەکانی دیارکراو لەم ڕێنماییانە .

گ - کرێ یەکانی جاردانەکانی تایبەت بە بەڵێندەرایەتیەکان و کارەکان .

ی - خەرجییەکانی دانانی بەردی بناغە و کردنەوەی پرۆژە لە دوای جێ بەجێ کردنی .

ك - خەرجییەکان و پاداشتەکان کە خەرج دەکرێن بۆ لیژنەکانی بەدوا داچوون کە پێکهێنراوە لە دیوانی وەزارەتەکان و فەرمانگەکانی نەبەستراو بە وەزارەت بۆ ووردبینی کردن و بەدواداچوونی ڕۆیشتنی کارەکانی جێ بەجێ کردن و بەراورد کردنی لەگەڵ مەرجەکان و شێوازەکانی تایبەتی و گشتی .

ل - خەرجییەکانی متمانە بوونی پرۆژەکان وکارەکان وپێناسەکردنی بە ڕێگای ڕاگەیاندن .

ف- تێچووی خواردن و گواستنەوەی کارمەندانی هەمیشەیی کە تەنسیب کراون بۆ کار کردن لە پرۆژە و هەر تێچوویەکی تر کە پەیوەندی راستەوخۆی هەبێت بە جێ بە جێ کردنی پرۆژەکە لە کۆی تێچوو و دابینکراوی سالآنە بە پێ ی ئەم ڕێسایانەی خوارەوە :-

یەکەم // دەبێت شوێنی پرۆژە لە دەرەوەی سەنتەری پارێزگا بە هەلآویر کردنی وەزارەتی کارەبا جا ئەم پرۆژانە لە سەنتەرەکانی شارەکان دابن یان دەرەوەی .

دووەم // دەرکردنی فەرمانی وەزاری بۆ دیاری کردنی ژمارەی کرێکاران و کاتژمێری کار کردن لە دەرەوەی دەوامی فەرمی و شوێنەکانی پرۆژەکان و ماوەی کار کردن بۆ تەواو کردنی پرۆژەکە .

سێ یەم // پارەی خواردن خەرج دەکرێت لەسەر بنەمای ڕۆژانی کار کردنی فیعلی لە شوێنی کار بەمەرجێك لە بڕی (٧٠٠٠) حەفت هەزار دینار تێ پەڕ نەکات بۆ سێ ژەم خواردن لە ڕۆژێکدا .

چوارەم // گواستنەوەی کارمەندانی پرۆژە بە شێوەی کۆمەڵ دەبێت نەوەك بە تاکە تاکە بە پێ ی تێچووەکانی راستەقینە و کرێیەکانی باو و کارپێکراو بۆ هۆیەکانی گواستنەوە .

پێنجەم // پێکهێنانی لیژنەکانی پێویست بۆ خەرج کردن بۆ مەبەستەکانی سەرەوە .

١٨- بڕیاردان لەسەر کێشەکانی گرێبەستکردن لەگەڵ تەکنیکاران و پسپۆڕانی ناو هەرێم و دەرەوەی هەرێم .

١٩- گواستنەوەی بڕەکانی دابین کراو لە دراوی بیانی بۆ دیناری عێراقی بە نرخی ڕۆژ .

٢٠- تەخویل کردنی ئەو دەسەلآتانەی کە پێ ی بەخشێندراوە و پێ باشە بۆ بریکارەکانی وەزارەت و پارێزگاکان بەڕێوەبەرە گشتی یەکان ولایەنەکانی جێ بەجێ کاری تر هەر یەکە و بەپێ ی ئاستی و بەپێ ی پێویست و ناشێ ئەوەی کە پێ ی تەخویل دەکرێت تەخویلی بکات بۆ هی تر ئەگەر بە ڕەزامەندی وەزیری تایبەتمەند نەبێت لەگەڵ ئاگادار کردنەوەی وەزارەتی پلان دانان .

٢١- پارێزگار پلانی ئاوەدانکردنەوەی پارێزگا و قەزا وناحیەکان پێشکەش بە ئەنجومەنی پارێزگار دەکات بە ڕەچاوکردنی ئەو ناوچانەی کە زۆر زەرەرمەندبوون لەناو پارێزگا و بەرز دەکرێتەوە بۆ وەزارەتی پلان دانان بە مەبەستی دیراسەت کردنی و پەسندکردنی .

٢٢- پارێزگار هەڵدەستێت بە جێ بەجێ کردنی پلانی ئاوەدانکردنەوە کە بڕیاردراوە و ئەنجومەنی پارێزگا بەرپرسیەتی چاودێری جێ بەجێ کردنی دەکات .

٢٣- هیچ لایەنێکی حکومی بە سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیرانیشەوە بۆی نیە پرۆژەیەکی تایبەت جێ بەجێ بکات لەناو بوودجەدا ئەگەر لە ڕیزبەندی پرۆژە پەسندکراوەکانی وەزارەتی پلاندا نەهاتبێت .

دەسەڵاتەكانی وەزیری پلان دانان

١- زیاد كردنی بڕی یەدەك بۆ پرۆژەكان و كارەكان لە (١٠٪) تاكو (٢٠٪) لە بڕی بەڵێندەرایەتی لە تێچووی گشتی پرۆژەكە یا كارەكە .

٢- زیاد كردنی بڕی چاودێری و سەرپەرشتیاری كردن بە ڕێژەیەك زیاتر نەبێت لە (٢٪) ی ئەو ڕێژانەی كە هاتوون لە دەسەڵاتەكانی وەزیری تایبەتمەند بۆ بەڵێندەرایەتییەكان و كارەكان و لە تێچووی تەواوی پرۆژەكە یان كارەكە .

٣- ڕەها كردن یان كەم كردنەوەی ڕەهاكردنی خەرج كردن بە كۆی تێچووی پرۆژە یان بەشێك لە بڕی تێچوونی كارو پرۆژەكانی وە بەرهێنان .

٤ - كەمكردنەوەی تێچووەكانی تەواو و دابین كراوەكانی ساڵانە بۆ پرۆژەكان و كارەكانی هاتوو لە خشتەكانی بوودجە لەسەر داواكاری لایەنی جێ بە جێ كار .

٥- زیاد كردنی تێچووەكانی تەواو و دابینكراوەكانی ساڵانە بۆ ئەو پرۆژانەی كە هاتوون لە خشتەكانی بوودجە لەسەر داواكاری لایەنی جێ بە جێ كار .

٦- پەسند كردنی ڕاپۆرتەكانی جەدوای تەكنیكی و ئابووری بۆ پرۆژەكان و كارەكانی وەبەرهێنان .

٧- پێكهێنانی لیژنەكان لە كارمەندانی وەزارەتەكان و فەرمانگەكانی نەبەستراو بە وەزارەت و ڕێكخراوەكانی پیشەیی و چالاكی تایبەت بۆ مەبەستی هەڵسان بە كار و دیراسەتەكانی پەیوەست بە بوودجە یان داوا كردنی پسپۆران بۆ ووتوێژكردن لەگەڵیان كە سروشتی كارەكان وا دەخوازێت .

٨- دووبارە دانانی پرۆژەكان و كارەكان و دابینكردنی بڕەكانی پێویست لە چوار چێوەی تێچووی تەواو بۆ ئەو هۆیانەی كە دەگەڕێنەوە بۆ كردنی یەكلاكردنەوەی قەید بۆ ساڵانی پێشوو بەمەرجێك كار نەكاتە سەر خەرج كردنی تەواو .

٩- دووبارە دانانی پرۆژەكان و كارەكان و دابینكردنی بڕەكانی پێویست بۆ جێ بە جێ كردن لە ڕێگای گوێزانەوە و لە چوار چێوەی تەرخانكراوەكانی ساڵانە بۆ وەزارەتی تایبەتمەند و بەمەرجێك كاریگەر نەبێت بەسەر جێ بە جێ كردنی پرۆژەكان و كارەكان كە لێ گواستراونەتەوە .

١٠- سڕینەوە و لابردنی پرۆژەكان لە خشتەكانی بوودجەی وەبەرهێنان لەسەر داوای لایەنی جێ بە جێ كار لەگەڵ دیاری كردنی هۆیەكانی ئەو سڕینەوەیە .

١١- گۆڕینی لایەنی جێ بە جێ كار لە نێوان وەزارەتەكان و لایەنەكانی نەبەستراو بە وەزارەت بە ڕەزامەندی هەر دوو لایەنی تایبەتمەند دەبێت .

١٢- گۆڕینی ناوی پرۆژە یان كار بنیادنان لەسەر داواكاری لایەنی جێ بە جێ كار و بە شێوەیەك گۆڕانكاری نەكاتە سەر سروشتی پرۆژەكە و ئامانجەكانی .

١٣- دەرگردن و هەموار کردنی ئەم ڕێنماییانەی خوارەوە :-

أ- ڕێنماییەکانی تۆمار کردنی بەڵێندەرانی عێراقی .

ب- ڕێنماییەکان و دەسەڵاتەکانی فەرمانگەکانی جێ بە جێ کردنی ڕاستەوخۆ و ڕێنماییەکانی ژمێریاری بۆ ڕێکخستنی بنەڕەتەکانی ئەژمار کردنی برەکانی خەرج کراو بۆ جێ بە جێ کردنی پرۆژەکان و ڕێنماییەکانی تایبەت بە کارەکان کە دەبێت جێ بە جێ بکرێت بە شێوەی «تنفيذ أمانة».

ج- مەرجەکانی بەڵێندەرایەتی بۆ کارەکانی ئەندازیاری شارستانی و مەرجەکانی بەڵێندەرایەتی بۆ کارەکانی ئەندازەیی کارەبا و میکانیکی و کیمیاوی لە دوای وەرگرتنی ڕای وەزارەتەکان و لایەنەکانی نەبەستراو بە وەزارەت .

د- ڕێنماییەکانی جێ بەجێ کردنی گرێبەستە میریەکان ژمارە «١» ی ساڵی «٢٠٠٧» .

ه - ڕێساکانی قەرەبوو کردنەوەی گرێبەستکاران لە دوای بڕیاردان لە سەری لەلایەن سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیرانەوە .

١٤- بڕیاردان لەسەر ئەو قەرەبووانەی کە بەڵێندەرەکان داوای دەکەن بە پێ ی یاسا و دەقەکانی گرێبەستەکە و لە سنووری تێچووی تەواو بۆ پرۆژە یان کار .

١٥- گوێزانەوەی تەرخانکراوەکان لە نێوان پرۆژەکانی هاتوو لە خشتەکانی تایبەت بە هەر وەزارەتێك .

١٦- گواستنەوەی کەرستەکانی زێدەکی لە پرۆژەکانی هاتوو لە خشتەکانی بوودجە بۆ پرۆژەکانی تری هاتوو بۆ هەمان وەزارەت و نرخی لە تێچووی تەواو بێتە خوارەوە بۆ ئەو پرۆژانەی کە بۆی گواستراوەتەوە بەمەرجێك کار نەکاتە سەر سروشتی پرۆژە کە لێ ی گواستراوەتەوە .

١٧- موناقەلە كردنی تەرخانكراوەكانی ساڵانە بۆ پرۆژەكانی سەرمایەداری لە نێوان وەزارەتەكان و لایەنەكانی نەبەستراو بە وەزارەت لە دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی لایەنەكانی پەیوەندی دار .

١٨- زیاد كردنی بڕی بەڵێندەرایەتی یان بڕی دەرخستە یان زیاد كردنی تێچووی كار لە چوار چێوەی سنووری تێچووی تەواو و تەرخانكراوەكانی ساڵانە بۆ پرۆژە یان كار لە حالەتەكانی پێویست لەگەڵ ڕەچاو كردنی پابەند بوون بە یاساكان و ڕێنماییەكانی دەرچوو لەلایەنەكانی تایبەتمەند ئەوەی كە پێویست بە كارەكان و پرۆژەكانی پلانی گەشەپێدانی نیشتمانی.

١٩- موفاتەحە كردنی ئەنجومەنی وەزیران/ بۆ تێڕوانینی گشت گرفتەكان ئەوانەی كە پەیوەستن بە جێ بە جێ كردنی پرۆژەكانی وەبەرهێنانی هاتوو لە بوودجە ئەوەی كە دەكەوێتە دەرەوەی دەسەڵاتەكانی سەرەو ٥ .

لەگەڵ ڕێزدا .

بایز سعید محمد
وەزیری دارایی

وێنەیەك بۆ/

- سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیران / سەرۆكایەتی دیوان/ ف٠ك كارگێری و دارایی/ بۆ زانین ... لەگەڵ ڕێزدا .
- وەزارەتی هەرێم بۆ كاروباری دارایی / ئاماژە بە كۆبوونەوەی لیژنەی هاوبەش/ بۆ ئاگاداریتان ... لەگەڵ ڕێزدا .
- دیوانی چاودێری دارایی هەرێمی كوردستان / بۆ زانین ... لەگەڵ ڕێزدا.
- بەڕێوەبەرایەتی یە گشتییەكانی سەر بەم وەزارەتە / بۆ گشتاندنی ... تكایە .
- بەڕێوەبەرایەتی گەنجینەی هەولێر / دهۆك /ئاكرێ /سۆران /زاخۆ/بۆ كاری پێویست ... تكایە .
- خەرجییەكان / ژمێریاری / میلاكات / بوودجە/پلان / ژمێریاری پلان / ژمێركاری پلان / ژمێركاری .
- ژمێركاری / دیراسات و لێكۆڵینەوە .
- دۆسیەی سوراو .

Hawller/ Beside Sami Abdulrahman Park
Phon: 2528254 - 2542011

هەولێر/ تەنیشت پاركی سامی عبدالرحمان
تەلەفۆن : ٢٥٢٨٢٥٤_٢٥٤٢٠١١

٢٠٠٩/٦/٣٠ سهام
Email: gd_finance@yahoo.com

Kurdistan Region
presidency Council of Ministers
Ministry of Finance
General Directorate of Finance

هەرێمی کوردستان
سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران
وەزارەتـــی دارایـــی
بەڕێوەبەرایەتی گشتی دارایی
بوودجە

ڕێکەوت: ٨/١/ ٢٠٠٩

ژمارە: ١/١٤/١١٤٢١

بۆ/ گشت وەزارەتەکانی هەرێمی کوردستان/ دیوانی چاودێری دارایی/ دەستەی وە بەرهێنان/ ئەنجومەنی دادوەری

بابەت / بوودجەی پەسندکراوی ساڵی / ٢٠٠٩

ئاماژە بەنووسراوی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران ژمارە / ٢٠٤٩ لە ٢٠٠٩/٧/٢٢ دوای پەسندکردنی بوودجەی ساڵی ٢٠٠٩ لەلایەن ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستانی بەڕێزەوە. هاوپێچ وێنەیەك لە بوودجە کەتان بۆ ڕەوانەدەکەین تکایە پەیرەوەی ئەم خاڵانەی خوارەوە بکەن.

١. دابەش کردنی (تخصیصات) پەسندکراو بەسەر فەرمانگەکانی کە سەر بە ئێوەن لەگەڵ ناردنی (٥) وێنە لە خشتەکان بۆ بەڕێوەبەرایەتیەکەمان بەمەبەستی پەسندکردن و بۆ ماوەی (١٠) ڕۆژلە بەرواری دەرچوونیدا.

٢. دابەش کردنی (داهات) ی پەسندکراو بەسەر فەرمانگەکانی کە داهاتیان هەیە کە سەر بە ئێوەن لە گەڵ ناردنی وێنەیەك لەخشتەکان بۆ بەڕێوەبەرایەتیەکەمان بەمەبەستی پەسندکردن لە هەمان ماوە وکاتی لەسەرەوە دیاری کراوە.

٣. تکایە پابەندی تەواوی جێ بە جێ کردنی ڕێنمایی یەکانی بوودجەی ساڵی ٢٠٠٩ بن لەگەڵ پەیرەو کردنی گشت ڕێنمایی یەکانی کە لە وەزارەتی دارایی دەردەچێت.

هاوپێچ /

- خشتەکانی بوودجەی ساڵی/ ٢٠٠٩.

بایز سعید محمد
وەزیری دارایی

وێنەیەك بۆ/

- سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان/ بۆ هەمان مەبەست لەگەڵ ڕێزماندا.
- ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان / بۆ هەمان مەبەست لەگەڵ ڕێزماندا.
- سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران/ب. گ. کارگێری و دارایی/ژمێریاری/بۆ هەمان مەبەستی سەرەوە لەگەڵ ڕێزماندا.
- وەزارەتی هەرێم بۆ کاروباری دارایی / بۆ هەمان مەبەستی سەرەوە لەگەڵ ڕێزماندا.
- بەڕێوەبەرایەتی گەنجینەی/ هەولێر / دهۆك / زاخۆ / ئاکرێ / سوران تکایە وەرنەگرتنی ئەو بوودجانەی کە لە وەزارەتەکان و فەرمانگەکانەوە بۆتان ڕەوانە دەکرێت ئەگەر لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی بوودجە پەسند نەکرابێت.
- بەڕێوەبەرایەتی دەستەی هاوبەش/ تکایە وەرنەگرتنی ئەو بوودجانەی کە لە وەزارەتەکان و فەرمانگەکانەوە بۆتان ڕەوانە دەکرێت ئەگەر لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی بوودجە پەسند نەکرابێت.
- بەڕێوەبەرایەتی بوودجە / لەگەڵ بەراییەکان.
- دۆسیەی سوراو.

٢٠٠٩/٨/٤ جاكلين

Hawller/ Beside Sami Abdulrahman Park
Phon: ٢٥٢٨٢٥٤ - ٢٥٤٢٠١١
Email: gd_finance@yahoo.com
... تەنیشت پارکی سامی عبدالرحمان
... ٢٥٢٨٢٥٤ - ٢٥٤٢٠١١